

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) LI (45)

Štev. (Nº) 29

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

30 de julio - 30. julija 1992

JUSTIN STANOVNIK

Iz poraza v zmago

Govor v Kočevskem Rogu

Tam ob cesti, nedaleč od Roškega križa, so vas pozdravile tri zastave: državna, narodna in žalna. Na trojen način se namreč spominjamo ljudi, ki smo za njihove duše prišli molit in ki smo se njihovemu življenju prišli poklonit.

Na častnem mestu je tam najprej zastava slovenske države. To je zato, ker bo zgodovina nekoč, ko se bodo razkadile sedanje megle, vpisala v temelje naše države tudi imena vojakov slovenskega protikomunističnega upora. Ko se bo obrisalo sedanje nebo, bo pred vsemi stala tale neovrgljiva resnica: domobranska vojska je bila vojska naroda, ki jo je v odsotnosti države narodova volja ustvarila iz sebe, da bi branila njegovo svobodo in njegovo kulturo.

Druga od zastav, ki tam visijo, je slovenska narodna zastava. To je zaradi čiste zvestobe ljudi, ki se jih danes spominjamo. Čisto srce, čista zastava. Ničesar drugega niso hoteli kot to, da se obvaruje, kar je ta narod utemeljevalo tisoč let: Bog — narod — domovina. Može in fantje, ki so vstopali v čete in bataljone te vojske, so rastle iz svobodnjaške narodove tradicije. Zakaj slovenski človek je bil, čeprav ni imel lastne in samostojne države, svoboden človek. Zakaj je bil svoboden človek? Zato, ker je imel svojo kulturo: imel je svoj jezik in ga cenil, imel je svojo vero in jo cenil, imel je svojo zemljo in jo cenil, imel je svoje navade in jih cenil, imel je svojo domovino in jo ljubil. Zavedal se je slovenski človek svojih korenin in vedel, da iz njih prihaja moč za njegov obstoj. Slovenski domobranec ni pripenjal na svojo zastavo nobenih znakov, ne zvezde pa tudi ne križa, boril se je za tako zastavo, kakršno je ustvarila zgodovina njegovega naroda.

Tretja zastava, ki ste jo zagledali, ko ste stopili na ta kraj, je črna žalna zastava. Ob svetlih barvah narodove samozavesti, ponosa in upanja, tam pri Roškem križu pada tudi ozek črni trak žalosti. Tu je bil namreč pokošen, ne pokošen, potlačen in pohojen je bil prelepi pisani travnik slovenske mla-

dosti. Če bi izračunali povprečje njihovih let, bi se ustavili pri dvaindvajsetih, triindvajsetih letih. Ponos koliko mater, upanje koliko očetov, tiha sreča koliko deklet je šla v nič v tistih apokaliptičnih desetih junijskih dneh! Zato, ki hodiš po tem kraju, hodi s sklonjeno glavo in v tišini: zaradi uničenega ponosa, zaradi ubitega upanja, zaradi strte sreče.

...
S sklonjeno glavo in v tišini se sme torej hoditi po tem kraju. A na državno in narodno zastavo nikakor ne smemo pozabiti. Zakaj ljudje, katerih kosti izginevajo pod to zemljo, so dali svoja življenja za slovensko politično samostojnost in kulturno samobitnost. Vsi, ki imamo tu svojega človeka, in tisti, ki ga nimate, vsi lahko gremo domov potolaženi: očiščeni, svobodni, lahki. Ljudje, ki smo na njihov grob prišli molit — prišli smo na en kraj, mislim pa na vse druge kraje — vsi ti ljudje so živeli in umrli za častne stvari. Samo ena stvar je namreč resnična in en stavek velja do zadnje pike: umrli so zato, ker so hoteli, da slovenski narod ostane v polju evropske omike.

Kočevski Rog lahko postane torej izvor velike energije naše politične in duhovne obnove. Kakor mogočen val naj gre od tod po vsej deželi misel slovenskega preroda. Naj se dotakne vseh ljudi dobre volje ideja nove svobode. Svoboda namreč ni v tem, da greš, kamor hočeš, da imaš potno dovoljenje za tuje dežele. Svoboda ni v nogah, svoboda je v glavi. Svoboda je v tem, kjer nastaja vprašanje, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je dobro in kaj je zlo. Samo ljudje, ki nosijo v sebi to svobodo, ki je razločevanje dobrega in zlega, bodo lahko ustvarjalci vsake druge svobode. Samo ti ljudje bodo lahko graditelji novega slovenskega sveta, v katerem bo ena beseda in eno politično načelo nad vsemi drugimi: spoštovanje in naklonjenost do človeka. Junaki, ki se jih danes spominjamo in jih slavimo, nam naročajo, naj s to mislijo odidemo osvajat slovenski svet.

Nepozabni Rog

Zjutraj v nedeljo, 5. julija je v Sloveniji hudo deževalo. Mnogi avtobusi in seveda posamezniki niso zato mogli priti, a med komemoracijo samo ni deževalo. Bil nas je nekje med 5 do 8.000.

Oder je bil postavljen ob samem breznju, med visokimi smrekami, nad usedlino, amfiteatrom, nad zadnjo, mučeniško, trnjevo pot domobrancev. Okolje, narava je mrka, resna, veličastna!

Janez Gril, glavni urednik Družine, je predstavil delegacije, ki so položile venec. Slovence iz Argentine je vodil prelat dr. Alojzij Starc, prišli pa so tudi od drugod. Milan Zajc, ki se je rešil iz jame same, je poslal venec. Prisotna je bila tudi hrvaška delegacija.

Mašo je imel metropolit dr. Alojzij Šuštar, somaševalo pa je nad 30 duhovnikov. V pridigi je obravnaval problem sprave, ki je težak in dolgotrajen proces.

Prelepo sta pela zbora, domači cerkveni zbor in Fantje na vasi iz Clevelanda. Po maši je sledila kulturna prireditev, ki je dosegla višek v treh točkah. Pripravili so jo

člani Nove slovenske zaveze. Izvrsten pevec je ob spremljavi flavte odpel pesem v spomin svojega mrtvega brata, domobranca. Hčerka je v pesmi izpovedala najgloblja, najplemenitejša čustva do svojega ubitega očeta. Višek sam pa je bil dosežen v obeh govorih. Govorila sta dr. Mate Resman iz Clevelanda in prof. Justin Stanovnik iz Ljubljane. Oba sta postavila domobransko gibanje v pravi okvir opravičene opozicije terorju in diktaturi, z upanjem na svobodno demokratično Slovenijo. Mrtvim junakom je bila izražena vsa čast. V posvečenem grobu počivajo mirno in spokojno.

Komemoracija je bila svečana in globoka. Nobena katedrala ne pusti tako lepih, doživetih občutkov zmage resnice, pravice in zadoščenja kot Rog. Večina, če ne vsi obiskovalci, smo letos odhajali z občutkom in prepričanjem, da imamo sedaj Slovenci kraj, kjer so bo narod zbiral. Spominjal se bo svoje najbolj tragične zgodovine, mučeništva smrti tisočev in tisočev nedolžnih, do konca svojega obstoja.

dr. Peter Urbanc

Krščanski demokrati za volilno pravico izseljencev

Slovenski krščanski demokrati so v fazi sprejemanja zakona o volitvah v državni zbor z zadovoljstvom vzeli na znanje, da je Ustavna komisija na podlagi predloga Slovenske krščanske demokracije v zvezi z 81. členom predloga zakona oblikovala svoj amandma in ga soglasno sprejela. S sprejetjem tega amandmaja bi bilo državljanom Republike Slovenije, ki so na delu v tujini, in državljanom, ki nimajo stalnega prebivališča v Sloveniji, omogočeno voliti po pošti ali kako drugače. Na ta način, bi jim bila zagotovljena ustavna pravica (43. člen), da imajo kot državljani pravico voliti.

Bili so pa presenečeni, da amandma Ustavne komisije ni dobil zadostne podpore v dveh zborih. Pri glasovanju o zakonu kot celoti niso mogli pristati na rešitev, ki bi že v naprej delila državljane Republike Slovenije na dve kategoriji: na one, ki volilno pravico lahko uresničijo, in na one, ki bi jim bila ta pravica dejansko že vnaprej odvzeta. Na tak način bi se Slovenci ponovno brez potrebe delili, nespoštovanje temeljne ustavne pravice pa bi dodatno omajalo mednarodni ugled Slovenije.

Poslanska skupina SKD je vložila samo

amandmaje, ki ne posegajo v zasnovano volilnega sistema in zato v bistvu ne ovirajo njihovega sprejetja. Obenem pa so tudi povedali, v katerih rešitvah je mogoče iskati kompromis, kje pa kompromis ni mogoč. V zavesti, da je treba temeljno volilno zakonodajo čim prej dobiti, so storili vse, da so našli kompromisno rešitev volilnega sistema in poskrbeli s svojo udeležbo v vseh treh zborih Skupščine RS pri glasovanju o predlogu volilnih zakonov za nemoten potek. Niso pa mogli dati glasu za zakon, ki po njihovem mnenju krši ustavo pri človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah slovenskih državljanov po svetu.

V tem smislu se zavzemajo za rešitev, ki bi tako vključila v nov predlog zakona amandma, za katerega je bilo že doseženo soglasje v ustavni komisiji (način volitev za slovenske državljane v tujini, pa tudi možnost kandidiranja v dveh okrajih hkrati, uvedba državne liste).

O tem so se dogovarjali z ostalimi strankami, predvsem tistimi, ki niso dale pristaneke za ta amandma. Te stranke niso mogle podati nobenega legalnega oz. ustavnega razloga za svoje nasprotovanje, zato je bilo možno najti predvolilno soglasje za nov volilni amandma, ki bi ga podprle vse stranke na skupni seji parlamenta te dni.

S tem bi bile vsem izseljencem, ki so tudi državljani Republike Slovenije, omogočene volitve. Preostala bi le tehnična izpeljava volitev po posameznih državah.

Kot drugo stopnjo pa bodo Slovenski krščanski demokrati predlagali popravek v zakon o državljanstvu, da bo možno to dobiti brez vsakih nasprotovanj oz. omejitvenih zakonov. Predlog podaljšanja roka za pridobivanje državljanstva pa je že prej vložila Demokratska stranka in so se mu pridružili tudi Krščanski demokrati.

Prvi predsednik slovenske demokratične vlade in poslanec Slovenske krščanske demokracije prof. Lojze Peterle na obisku pri g. Rudolfu Smersuju, zadnjem predsedniku Slovenskega narodnega odbora in zadnjem živečem poslancu Slovenske ljudske stranke, izvoljenem pred vojno.

PREJELI SMO V OBJAVO

Javno vprašanje vodstvu Svetovnega kongresa in vodstvu SSK - Konferenca za Slovenijo

Skupina nekdanjih borcev NOV, kulturnih delavcev in drugih, ki je 15. junija 1990 pri Lipi sprave prebrala predlog Deklaracije o narodni spravi, ga naslovila predsedniku predsedstva RS, predsedniku izvršnega sveta RS in predsedniku skupščine RS, a nanj odgovorila le vlada RS s pojasnilom, da predlog ni več na dnevnem redu, ker da je pričakovati, da ne bo soglasno sprejet, se obrača na naslova, da slovenski javnosti sporočita svoji stališči do predloga. Predlog je sad prizadevanj mnogih iz vrst obeh prizadetih strani: nekdanjih borcev NOV in komunistov, in nekdanjih protikomunistov doma in v izseljenstvu ter kulturnih delavcev in drugih občanov dobre volje. Deklaracijo je podprla tudi Slovenska liberalna stranka in vse stranke kranjskega Demosa in dne 14. julija 1990 tudi Združenje društev protikomunističnih borcev iz Kanade. Posebno nas je razveselilo sporočilo SSK - Konferenca za Veliko Britanijo, v katerem nam predsednik Rajko Vatovec sporoča, da so sprejeli Deklaracijo in da sta jo izrecno pozdravili tudi konferenca SSK za Avstralijo in Kanadski slovenski kongres in da jo podpirajo tudi druge konference.

Da bi bilo konec ugibanj in iskanje razlogov za zadržanost doma, naprošamo vodstvu obeh organizacij za javno objavo razlogov za molk in za stališče do Deklaracije z morebitnimi ugovori na 5 ugovitvenih in 6 predlaganih točk (nekatero od njih so že izpolnjene), ki smo jih v Deklaracijo sprejeli, „da bi slovenski narod mogel zaživeti polno življenje, ki ga je doslej hromila in ga deloma še hromi iz medvojne časa izvirajoča in pol stoletja dolga razdeljenost“.

Vkljub radosti, ki jo čutimo z rojstvom naše slovenske države in vkljub priznanju, ki ga že žanje v svetu, na kar kaže tudi njen sprejem v družbo Združenih narodov, pa naša sreča ne more biti popolna. Še vedno jo motijo zla dejanja v nedavni preteklosti. Pa ne zgolj zato, ker so se zgodila, marveč prej zato, ker pristojni državni organi o zlu nočejo ničesar reči in je podoba, da ga zagovarjajo ali nas navajajo z zlom živeti. Predlog deklaracije o narodni spravi je nedvoumen. Obsoja zločine, do storilcev pa ima prizanesljivo stališče.

Čeprav smo prepričani, da je naslovljenecem vsebina predložene deklaracije dobro znana, se nam naj dovoli, da ponovimo prvo ugotovitveno točko predloga Deklaracije o narodni spravi:

„Štiriletni boj borcev Osvobodilne fronte in NOV proti tujim osvajalcem je bilo veliko dejanje slovenskega naroda za svobodo in svobodoljubni svet in njegov častni prispevek k zavezniški zmagi v drugi svetovni vojni, a hkrati nesreča, ker si je Komunistična partija podredila Osvobodilno fronto in jo je z boljsevističnim nasiljem in s preziranjem načel krščanske civilizacije — ne ubijaj, ne kradi, ne laži — zlorabila za uresničitev svoje leninistične ideologije ter za svojo absolutno oblast, ki jo je tudi dosegla in z njo za dve desetletji zavrla narodov naravni razvoj.“

To točko, ki je bila najdalj sporna pri vsklajevanju, navajamo zato, ker je v njej ugotovitev, da je boj borcev OF in NIOV „bilo veliko dejanje slovenskega naroda“, kar je za nekatere člane gibanja zopet pos-

talo sporno. Ti sklepajo, da boj OF in NOB ni bilo nobeno veliko dejanje slovenskega naroda in da si Komunistična partija OF ni samo podredila, marveč da jo je od vsega začetka izključno sama vodila, ne za svobodo slovenskega naroda, marveč za njegovo sovjetizacijo in diktaturo proletariata, na kar odločno in prepričljivo kaže tudi znano Kardeljevo tajno povelje Ivanu Mačku-Matiji z dne 1. 10. 1942, ki od načrtovanih pobojev večine slojev slovenskega naroda izvzema samo proletariat. Da Partija ni nasprotovala Hitlerju in njegovemu nacionalnemu socializmu, ki je vendar bil „socializem“, kaže tudi dejstvo, da je dne 26. ali 27. aprila 1941 ustanovila antiimperialistično fronto, ki ni bila v ničemer usmerjena proti Hitlerjevi Nemčiji, marveč proti Veliki Britaniji, ki se je takrat še edina upirala Hitlerju. Krščanski socialisti in Sokoli niso imeli v OF prav nobene besede, čeprav so si jo zamišljali drugače in so šele z Dolomitsko izjavo uvideli, da so ogoljufani. Da je to resnica, so ugotovitve vseh mladih zgodovinarjev na simpoziju SAZU 23. in 24. maja 1991.

Vkljub navedenim novim spoznanjem, pa kot avtor predloga Deklaracije o narodni spravi, še vedno vztrajam pri ugotovitvi, da je boj borcev OF in NOV bilo veliko dejanje slovenskega naroda, ker je bil to zavestni boj proti nasilju, ki se mu je bilo upreti, ne glede na to, da je ta boj bil dejanska podpora drugemu nasilju, boljše vizmu, kar pa ni bilo zavestno in za soborče takoj spoznavno.

S sprejetjem predložene Deklaracije o narodni spravi, bi se tudi formalno končala še tleča državljanska vojna.

Ker se slovenska obast še vedno obotavlja sprejeti nujno potrebni državni akt in se bojimo, da tudi vodstvo Slovenskega kongresa in vodstvo SSK - Konferenca za Slovenijo ni naklonjena Deklaraciji, vas prosimo za javno pojasnilo.

Za združenje ob Lipi sprave

Stanislav Klep

Soglašamo z Deklaracijo o narodni spravi in jo podpiramo tudi kot člani SSK:

1. Sivi panterji (Viktor Erjavec)
2. za Slovenske krščanske demokrate Kranja (SKD) France Šifrer
3. SKS - LS Eržen Janez
4. za Narodne demokrate Rok Tibut
5. Liberalna stranka Kranj (Grmek Alojz)
6. za Zelene Kranja Tomaž Kukovica

V Kranju, 24. 5. 1992

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Predsednik potuje. Zelo pogosto potuje. Sedaj je izrazil vrhunsko konferenco iberoameriških predsednikov v Madridu, da se je pokazal še na Olimpijskih igrah in na hitro poskočil na Hrvaško, kjer se nahaja oddelek argentinskih vojakov z modrimi čeladami in pod zastavo Združenih narodov. Vse to seveda nima mnogo opraviti z domačim položajem, kjer se zapletajo niti in se vladne glave zaskrbljeno ozirajo na levo in desno.

SEDAJ JE JASNO

Da. Jasno postaja, da stabilizacija sama po sebi ni dovolj za blagostanje naroda. In tako prihajajo na dan ankete, znameniti ekonomisti razlagajo svoje poglede na položaj; in seveda niso enakih misli. Najbolj zanimivo je, da to nesoglasje nikogar ne moti. Kot nikogar ne moti, da svoje recepte predlagajo tisti, ki so svoj čas že poziskovali, pa se še zdalec niso obnesli.

Nekaj podatkov sedanjosti je predsednika nagnilo, da je malo pred svojim odhodom napovedal „socialno dobo“ ekonomskega programa. Čudno zveni ta izraz in nas spominja na „gospodarski“, „socialni“ in „politični“ čas, kakor je obdobja svojega vladanja svojčas zamišljala vodja „argentinske revolucije“ general Onganía. Očividno sedanjosti gospodarski načrt neke pušča. Socialni nemiri, počestni protesti, katastrofalni padec buenosaireske borze... Vse to so znamenja, ki napovedujejo nevihto.

S tem ni rečeno, da je načrt propadel. Ne. Opravil je svoje, a nepopolno. Vladna gospodarska ekipa je smatrala, da se bodo cene stabilizirale in nato celo nekoliko padel (deflacija). A do tega ni prišlo, ker je zasidrani dolar odprl vrata uvozu, zunanjetrgovinska bilanca postala negativna, medtem ko so edine povišice plač prišle v poštev v industrijah, ki so doživele opevano reaktivacijo. Ostalo delavstvo in vsi državni uslužbenci so z nemočjo prisostvovali padcu kupne moči svojih plač, ki so tudi ostale zasidrane v preteklosti.

Kako je v tem položaju mogoče govoriti o „socialni dobi“? Težko, ker nihče ne ve, kje naj se dobi denar za socialne plane. Tudi ni jasno, kako naj se gospodarske skupine prepriča, da se peronizem ne bo vrnil v svoje populistične barikade, če napoveduje „socialne“ podvige. Oziroma edini način, da se jih prepriča, je ta, da se nemoteno nadalje tiskajo pasovi, izvajajo privatizacije in postavljajo liberalni cilji. In to se izvaja nemoteno.

NE SAMO KAJ, TUDI KAKO

Vedno bolj postaja jasno, da ni ves uspeh le v tem, kako se privatizira celotno državno imovino, marveč tudi kako se te privatizacije izvajajo. Te dni je morala vlada požreti trnjev grizljaj, ko so tekla poga-

janja s špansko letalsko družbo Iberia. Ta je namreč svoj čas, v samem začetku peronistične vlade kupila Aerolíneas Argentinas. Ni pa v nobenem trenutku izpolnila kupnih pogojev. Poleg tega pa je precej uničila prestiž, ki ga je argentinska letalska družba imela, je zašla tudi v silne dolgove, iz katerih jo je rešila sedanja gospodarska ekipa, ki je znova „podržavila 40% Aerolíneas“. To pa je, ideološko, tako izreden korak nazaj, da je blamaža presegla vsako mero. Res je, da je bila privatizacija letalske družbe ena prvih in da tedaj vlada še ni imela prakse v teh zadevah. Res pa je tudi, da so jo izvedli pod okriljem tedanjega ministra za javna dela (Dromi), katerega so že nekajkrat potihem obtožili korupcije.

V zvezi s tem omenimo, da je bil te dni v Argentini francoski strokovnjak Michel Albert, ki da preučuje argentinski primer kot zanimivost sedanjega sveta. On smatra, da moderna družba trpi vsled dveh bolezni: raka in SIDA (AIDS). Gospodarsko je rak inflacija, SIDA pa korupcija. Inflacijo, da je Argentina premagala. Glede korupcije pa se raje ni izrekel...

POGLED V BODOČNOST

Vse to seveda postavlja marsikatero politično vprašanje. Med njimi, kam se bo obrnila ljudska volja na prihodnjih volitvah. Če gospodarski program zaide v hude težave (in mnogi že resno mislijo na to), tedaj bo vlada tudi zašla v težave tako med ljudstvom kot v kongresu. Ko bo proti koncu leta zamenjana tretjina senata, si bo peronizem zagotovil, za nadaljnjih šest let, lastno dvotretjinsko večino v visoki zbornici. S tem pa še ni rečeno, da bo vlada imela večino. Mnogo senatorjev nikakor ne soglašajo z Menemovim politiko in tam lahko pride do nevšečnih neviht.

Poleg tega pa ne pozabimo, da bodo prihodnje leto splošne volitve, na katerih bomo volili polovico poslanskih mest v kongresu. Peronizem bo moral prejeti vsaj 40% glasov, da ne izgubi 60 poslanskih mest, ki jih bodo morali zapustiti sedanji lastniki. Razne ankete, ki jih že sedaj izvajajo, pa govore o dejstvu, da na volitvah leta 1993 ne bo prišlo do polarizacije. To pomeni, da ljudje ne bodo volili le obeh večinskih strank, marveč se bodo lahko masovno izrekli za manjše, njim ideološko bližje stranke. Jasno, tukajšnja navada je, da „volim tega“, ne ker mi je všeč, ampak zato, da ne zmaga „oni“. Volitve leta 1993 pa bodo svojevrstne. Ne bodo volili ne predsednika, ne guvernerjev, ne županov, marveč samo državne poslance. To pa globoko nasprotuje vsaki polarizaciji, kar skrbi radikale, še bolj pa vlado, ki ima komaj leto dni, da izpolni svoje obljube večjega socialne blagostanja.

Da je mera težav polna, se te dni odloči usoda železniške mreže v notranjosti države. Če pride do ukinitve prog, bo politični odmev silen in notranjosti. Dejansko se vlada na svoj način igra z ognjem.

O zaskrbljenosti govori tudi rastoče namigovanje, da bo prišlo do sprememb v vladi. Čeprav je Menem nešteto krat napovedal, da bo z istimi ministri dokončal svoj mandat, je to dejansko nemogoče.

Zadnje dni se je celo govorilo, da je na potovnjake vzel s seboj vrsto informacij, in bo tako, v geografski in psihološki oddaljenosti zatrdno sklenil spremembe, ki so vladi potrebne: Kakšna glava bo gotovo padla. To so pač potrebne žrtve, da voz menemizma nadaljuje svojo zmagovito pot. Zmagovito doslej, kajti bodočnosti nima nihče v zakupu, kot trdi tukajšnji ljudski rek.

Obvestilo

Predstavniki Republike Slovenije sporoča, da je prejel imenik oseb, ki jim je prenehalo državljanstvo zaradi odvzema ali odsotnosti.

Te osebe so lahko zahtevale do 25. junija tega leta, da se jim vrne slovensko državljanstvo. Zagotovljeno je, da se bo ta zakoniti rok podaljšal za eno leto, ker so se za to soglasno odločile vse parlamentarne stranke. Potreben je samo še formalni sprejem spremenjvalnega zakona v skupščini in je to vprašanje dnevnega reda.

Vsa pojasnila o tem se dobe v uradnih urah v ponedeljkih in sredah od 10.30 do 12. ure v Slovenski hiši, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, iz posebnih razlogov pa tudi po telefonu 441-3418.

Pozdrav Ernesta Sábata

na Dnevh slovenske kulture

Žal mi zdravstveno stanje moje zene onemogoča prisotnost na otvoritveni slovesnosti, kjer bo pisatelj, profesor in veliki humanist dr. Andrej Capuder imel predavanje o temi, ki mi je zelo pri srcu.

Moje prvo znanje s tem odličnim gostom je iz časa, ko sem prejel njegovo pismo, v katerem me je prosil dovoljenja za prevod mojega romana „O grobovih in junakih“ v slovenski jezik. Literarni in intelektualni nivo njegovega pisma me je tako prepričal, da sem takoj sprejel njegov predlog. Tako sem bil kot avtor deležen ne samo enega izmed najlepših prevodov v tuje jezike, temveč tudi eno izmed najlepših knjižnih izdaj. Táko zanimanje mi je vzbudilo, da sem iz pogovora z raznimi poznavalci tedanje Jugoslavije, kot večnacionalne države, katere ostanki so danes pretreseni s strašnimi in krvavimi rasnimi, ideološkimi in nacionalnimi boji, lahko sklepal, da je Slovenija najbolj kulturni narod tega konglomerata, da je najstarodavnejši in z globoko zasidrano demokratično tradicijo. Ko sem 8. julija 1991 prejel od tedaj že ministra za kulturo Republike Slovenije Capudra telefaks, v katerem me je prosil za svoj

narod s strani intelektualcev in se zahvalil za izjavo, ki sem jo dal v dnevnik „La Nación“ dne 7. julija 1991, sem mu predlagal, naj bo tekst objavljen v Sloveniji. Med drugim sem v izjavi dejal, da je brutalna invazija na Republiko Slovenijo ena izmed tipičnih grozot teh časov prezira, v katerem umirajoči stalinizem še vedno zahteva svoje zadnje žrtve ter hoče še vedno ohranjati svojo tradicijo okupatorjev in valptov, potem ko je zaslužnil več kot sto narodov s svojo diktaturo ter z ognjem in mečem pogazil Českoslovaško, Madžarsko in druge. Končno je prišel na vrsto tudi starodavni in plemeniti slovenski narod, ki je toliko trpel do proglastitve svoje neodvisnosti in ki se s komaj dvema milijonoma duš upravičeno postavlja s svojo veliko kulturo ter jezikovno in duhovno identiteto.

Opravičujem se za svojo fizično odsotnost, a vem, da boste sprejeli medse dr. Andreja Capudra kot odličnega in izrazitega predstavnika svojega naroda, s čigar prijateljstvom se čutim globoko počaščena.

ERNESTO SABATO
Santos Lugares, 3. julija 1992

Obisk gostov iz Slovenije v Carapachayu

Na državni praznik 9. julija ob 13. uri je bil napovedan obisk v našem Domu. Že nekaj minut pred napovedano uro se je ustavilo več avtomobilov pred okrašenim poslopjem. Ob vhodu je bilo zbrano lepo število rojakov in šolske mladine. Franci Žnidar je gostom predstavil predsednico doma lic. Mici Korošec, katera je v kratkih besedah izrekla dobrodošlico in gostom ponudila po stari slovenski navadi kruh in sol, gospe pa so dobile slovenski šopek. Po kratkem razgovoru so se gosti in vsi navzoči podali v dvorano, ki se je napolnila do zadnjega kotička. Na okrašenem odru so se med cvetjem razporedili šolski otroci, v dvorano pa sta dva para prinesla argentinsko in slovensko zastavo, nakar so vsi navzoči zapeli obe himni. Besede je povzela predsednica, ki se je gostom zahvalila za obisk, da tako lahko skupno praznujemo obletnico slovenske in argentinske osamosvojitve. Razložila je gostom na kratko zgodovino naše skupnosti in delo, ki ga opravljamo in načrte, ki jih imamo za bodočnost. Omenila je: Ni velik in razkošen naš dom, a nam je toliko bolj priljubljen. Mnogo slovenskih voditeljev se je rodilo v skromnih domovih, pa so ostali veliki in zaslužni za narod.

Šolski otroci so pod vodstvom Anice Klemen zapeli več slovenskih pesmi, voditeljica šole Metka Slabe pa je razložila, da so učenci napravili risbe, da jih gostje ponesejo v Slovenijo svojim otrokom in vnukom. Na oder je stopil prof. Lojze Peterle, se z vsakim učencem rokoval in ob

prejemu risbe z vsakim spregovoril nekaj besedi. Nato se je v daljšem nagovoru zahvalil vsem za prisrčen sprejem, želel veliko uspeha, ki ga opravlja skupnost, ne samo za lastno korist, temveč tudi za koristi in pomoči potrebni matični domovini.

Po nagovoru prof. L. Peterleta je sledil domači obed in predno se je ta končal, je napovedovalec omenil, da sta bila na zadnji seji odbora soglasno sprejeta kot častna člana našega doma prof. Lojze Peterle in dr. Andrej Capuder v znak hvaležnosti in priznaja za zasluge pri zgraditvi slovenske samostojnosti. Predsednica je izročila ob velikem aplavzu obema diplome, za katere sta se oba prisrčno zahvalila. Vsem ostalim gostom pa so bila tudi razdeljena mala darila v hvaležen spomin na naš Dom. Medtem pa je krožila spominska knjiga, v katero so se gostje podpisali in dodali pripombe.

Na odru so se oglasili godci „Trinajsto prase“, ki so izvedli nekaj starih in poskočnih melodij. Prof. Peterle pa je šel od mize do mize in se z vsakim po domače razgovarjal. Oglasila se je klavirska harmonika v rokah lic. Janeza Žnidarja, ki je privabila k petju vse navzoče.

Ko se je družba najbolj razživela, so vozači na žalost začeli priganjati goste, da so se začeli čeprav neradi odpravljati, kajti beneški Slovenci so pričakovali ta dan njihov obisk in nato še v San Justo. Čeprav neradi, smo morali tudi mi sprejeti slovo, ostal pa nam bo ta obisk dolgo v najlepšem spominu.

Prof. Lojze Peterle in gostje na obisku v Slovenskem srednješolskem tečaju

Zgoraj: Z ravnateljico dr. Katico Cukjati in Marjanom Lobodo v razredu. Spodaj: S profesorji in ravnateljico dr. Katico Cukjati med pogovorom.

ALOJZ REBULA

Med dvema identitetama: nacionalno in državljansko

Pri okrogli mizi na Dnevh slovenske kulture

Sem član slovenske narodne manjšine v Italiji; v Italiji sem se rodil in v Italiji prebivam. Fašistična Italija mi je hotela odvzeti mojo nacionalno identiteto, povojna demokratična Italija pa, čeprav ni potešila vseh mojih pričakovanj, mi je dala svobodo, ki mi je stalinistična Slovenija ne bi bila mogla dati.

Tako mi je usoda dala okusiti dražljivost kulturne meje med slovenstvom in romanstvom ter družbene meje med diktaturo in demokracijo. Po demokratizaciji Slovenije ostaja samo še prva od teh mej.

Sem torej drevo, rastoče na razvodju, in črpajoč iz dveh različnih virov. Slovanska pripadnost me je pojila s smislom za avtentičnost, za domačnost in kozmičnost, za poslednje reči. Romanska soseščina pa me je navdajala k duhovnemu dinamizmu, k evropskim obzorjem, kot pisca pa, — da podvzamem Dantejevo sintagmo — k teženju po „lo bello stile“.

Če bi danes moral izbrati iz slovarja svojo najljubšo besedo, bi izbral besedo univerzalnost.

DELO, Ljubljana, Pisma bralcev

Sobotna priloga, 11. julija 1992

Zaustaviti desnico

Spoštovana gospa Spomenka,

Z zamudo smo prebrali Vaš članek v Delu tudi mi, ki živimo v oddaljeni Argentini, smo pa še vedno živ del našega naroda in z zanimanjem sledimo vsem dogodkom v naši mladi državi. Moje pismo skoraj gotovo ne bo edino iz Argentine, mogoče pa edino od tukaj, ki ga ne piše „tradicionalen desničar“, čeprav po Vaši poenostavitvi tudi spadam mednje, ker sem verna kristjanka, točneje, katoličanka. Medtem Vam je vsem, ki to niste, že uspelo ustaviti desnico, in sicer tako učinkovito, da so v vladi ostali samo še prekaljeni „nekdanji“, na novo pobarvani nekdanji in nekaj takih, ki se imajo za poosebljene demokrate, pa so v bistvu le produkti petih desetletij učinkovitega možganskega pranja, čeprav se morda tega niti sami ne zavedajo. Tudi mene je vzgajala tista šola, zato vem, kako globoko lahko seže počasi vbrizgavan strup. Pričakujem pa od Vas, ker tako fanatično zagovarjate svobodo, da boste imeli toliko spoštovanja do moje svobode, da boste to pismo prebrali. Živim v posebnem kraju, kjer smo slovenski izseljenci znali premostiti ideološke razlike in celo delitev na verne in neverne v skupni težnji po ohranitvi naših narodnih vrednot. Politični izgnanci so sprejeli v svoj krog tudi mene, ki me je v Argentino zanesla bolj usoda kot kaj drugega, obojni smo imeli posluš za resnico in se tako medsebojno bogatili. Moj oče je bil krščanski socialist in je v tem duhu tudi vzgajal svoje otroke. Pred vojno je bil zelo aktiven, po vojni pa se je sprl z lastno stranko, ker je imel jasnovidnejše pojme o absurdnem sodelovanju s komunisti kot, recimo, njegov prijatelj Kocbek. Seveda je bil zato takoj ob vse privilegije, ki jih je v prvi povojni vladi imel, razlaščen in v svojem delu zapostavljen ter onemogočen v napredovanju. Tudi s tem smo se seznanili, kako so nam gledali (po Vašem) pod prste, v dušo in pod kovter, in ne verjamem, da Vi lahko o tem presoimate, ker ste bili v tistih časih član tiste elite, ki se je v tej panogi vrhunsko izpopolnila. Prosim Vas samo za en primer, ki bi ga lahko navedli od preganjanj po črni roki v sedanjih razmerah. Danes je že dokazano v številkah, da so vse revolucije rdečih (za nas to ni boj za boljše življenje) terjale več smrtnih žrtev kot druga svetovna vojna, da ne prištevamo še vseh duševnih pohablencev. Kakršnokoli primerjanje ene in druge absolutne resnice je zato dobesedno žaljivo. Nesmiselnost primerjanja izhaja tudi iz dejstva, da nobena KP po svetu ni uspela pritegniti več kot 5-7 odstotkov prebivalstva, medtem ko po desetletjih načrtnega pritiska še vedno skoraj 70 odstotkov Slovencev izpoveduje pripadnost rimsko-katoliški veroizpovedi, čeprav jo od teh verjetno samo dobrih 50 odstotkov tudi živi v praksi. V imenu koga se torej tako zgrazate, draga gospa, zakaj Vas tako motijo Obzorja duha, katoliška dobrotelna ustanova Karitas s svojimi anketami, pa ogorčen upor ustavnemu členu, ki legalizira splav, ki je za kristjana nesprejemljiv, z gospodom Peterletom ali brez njega. Krščanska etika je temelj zahodne civilizacije, torej tudi nas Slovencev, in če bo pri nas res zaživel demokratičen sistem, se bo treba z njo sprijazniti, ker je naš glas večine. Ali se zato tako otepete večinskega sistema volitev? Stalne ankete o nepriljubljenosti gospoda Peterleta, žaljivke na njegov račun, predvsem od ministra Vaše stranke gospoda Rupla in drugih, pa Vas očitno niso motile, čeprav izvirajo od novopečenih demokratov, ki bodo morali šele z dejanji pokazati ali so res tako nepristranski in resnicoljubni, kot jih prikazujejete.

Vas so v Argentini občudovali, ker ste v določenem trenutku pogumno zagovarjali resnico, ko so drugi še molčali, danes pa Vas ne razumejo več, mnogi Vas celo obsojajo, da ste se prodali. Osebnostno mislim, da so Vas zapeljali s sloganom o črni diktaturi, ki je vžgal že pred vojno, še bolj po njej, danes pa spet dobiva pripadnike. Danes verni nismo več križarji, ki z ognjem in mečem pobijajo vse, ki se branijo križa, svojo vero hočemo živeti naravno v vsakdanjem življenju in jo tudi izpovedovati, kar se doslej ni smelo in kar se še vedno poskuša prikazovati kot sramotno. Za nas ateisti niste brez duše (vsak človek jo ima) in vse do smrti imate čas in priložnost, da to odkrijete, vendar po svoji svobodni volji in ne vsiljeno, kakor se Vam dozdeva, ker pač ne poznate bistva naše vere. Luč in sol zemlje ste, nam je naročil naš Oznanjevalec, in v tej preprosti poslanici ni nič vsiljevanja, napadnosti in zaničevanja do drugače mislečih, kar pripisujete krščansko demokratski stranki, gospodu Peterletu in kristjanom nasploh.

Naši zdenci so veliko žrtvovali za priznanje svobodne Slovenije v svetu, v delu, denarju in času. Danes doživljajo grenke trenutke, ko poskušajo dobiti državljanstvo, nekateri zaplenjeno premoženje itd. Še vedno nas nihče ne mara, slišim od mnogih, ki so storili vse, da bi se njihovi potomci ne zgubili v tujem svetu. Sama imam odrasle otroke in vem, kako težko je ohranjati narodno zavednost in lepo govoriti o daljni domovini, ki ponovno zapira vrata iz egoističnih namenov, da bi se tistim, ki so tam, ne znižal še bolj življenjski standard in da bi se komu ne zamajal stolček zaradi revanšizma. Kako nevaren je lahko v takem trenutku izrek „spet nas hočejo klerikalci manipulirati, kot so nas rdeči“. Vaš članek prav gotovo ne bo pomiril duhov in niti najmanj ne spominja na prizadevanje za spravo, ki ste jo Vi sami prvi predlagali. Nasprotno, ponovno smo razklani, tembolj z novo vlado, ki še posebej za nas zdence ni legitimna. Preberite, prosim, govor gospoda Cvetka Faleža iz Avstralije. Če bi gospod Rupel prišel k nam v Argentino, bi doživel enak sprejem ali še bolj negativnega. Večkrat je od daleč laže objektivno presojati, ker ni pritiska medijev in javnega mnenja, ki ga spretno oblikuje od prej izurjena ekipa. Naš predsednik Menem je obljubil odprtje nacističnih arhivov — slovenska OZNA je verjetno edina, ki jih lahko še nekaznovana skriva — in v tem ozračju je nekdo napisal: El crimen sin castigo, vuelve a repetirse. Po naše: Nekaznovani zločin se ponavlja ponovi! Tukaj ljudje niso trpeli zaradi vojne in tudi ne zaradi nacističnih prebežnikov, vendar so prišli do resnice, ki je mi nismo zmožni priznati in ji iščemo imena, ki niso na mestu, kot Vaša „sla po revanšizmu, preštevavanje kosti (prepir z Žajdelo), Peterletove absolutne resnice“ itd.

Samo še stavek o koncu vašega članka, ki je v bistvu najbolj prizadel naše ljudi: ne marate, da bi Vam kdo prepovedoval svobodno govoriti in bivati na Vaši zemlji. Tega Vam v resnici nihče ne brani, prehudo ste pretiravali o nedemokratskih namelih bivše vlade, glede na to, da je živih še toliko ljudi, ki so jim v resnici zamašili usta (žal mnogim za vedno) in prepovedali bivati na njihovi ljubi zemljici, in to za mnogo manj besed, kot jih prinaša Vaš članek. Srečala sem mnogo izseljencev, ki niso storili kaj hujšega, kot da so pripadali Katoliški akciji ali bili v službi duhovnikov ali preprosto imeli nekaj več pod palcem, ponavadi zaslužen v potu svojega obraza. In vsi ti imajo še vedno težave pri tem, da bi

Predsednik SKD L. Peterle v Bariločah

Prvi predsednik neodvisne slovenske vlade se je na svojem obisku argentinskih Slovencev pomudil v ponedeljek, 13. julija za nekaj uric tudi v naše deželi jezer. Kot nam je povedal, je želel spoznati najjužnejšo slovensko skupino in patagonske vremenske coprnice so mu bile za to priložnost naklonjene. Čeprav je razpolagal z jako skopim časom, je vendar dobil dober vtis o naši pokrajini. Tako nam je obljubil, da bo ob prihodnjem potovanju v Argentino, če mu ga bo seveda Previdnost naklonila, uredil tako, da bo najprej prišel v Bariloče, potem šele v Buenos Aires.

Gosta iz Evrope, ki ga je spremljal predsednik Zedinjene Slovenije Tine Vivod, je pričakovalo na letališču večje število rojakov, med njimi skupinica kakih dvajset narodnih noš. Peterle se je z vsemi pozdravil in mali Marko Magister mu je povedal dobrodošlico. Potem je v spremstvu predsednika Slovenskega planinskega društva Dinka Bertoncija obiskal mestno občino, kjer ga je sprejela županja Severino Costa. Potem so ga nekateri rojaki peljali na kratek izlet na Cerro Campanario in na zakusko v restavracijo Hermitage v Trebolu. Tako je mogel bežno spoznati lepote naše gorske dežele, ki se mu je predstavila v hladnem sončnem dnevu v vsem sijaju.

Popoldne ob štirih se je zbrala v Pla-

ninskem Stanu prav čedna družba, zlasti če upoštevamo, da je bil to delovni dan v polni sezoni in povrh še dan po prazniku narodnostnih skupin, ko so bili številni pridni delavci močno zaposleni s pospravljanjem vsega potrebnega po omenjenem prazniku. Učenci slovenske šole v narodnih nošah so pozdravili slovenskega gosta in otroci so predvajali prizorček, ki govori o Jakobu Aljažu. Gospod Peterle se je ob tem prikazu navdušil, saj dobro pozna tako Triglav kot Mojstrano, kjer duh pokojnega Aljaža zmeraj živi. Še nekaj lepega slovenskega petja, nagovor predsednika Bertoncija, potem pa je slovenski poslanec dobil besedo. Najprej je omenil Aljaža in Triglav, potem pa poročal o polpretekli dobi, ko je v izrednih časih načeloval slovenski vladi in uspel ostvariti neodvisno slovensko republiko. Prav tako je omenjal probleme, ki jih mora nova država še rešiti. Ker so bila njegova izvajanja podobna tistim, ki jih je podajal v Buenos Airesu in jih je „Svobodna Slovenija“ že objavila, jih tukaj ne bomo ponavljali. Dodam le, da je gost odgovarjal na nekatera vprašanja, ki so mu jih poslušalci zastavili. Žal pa se je moral zanimivi razgovor kmalu zaključiti, ker je bilo po kratki malici potrebno ujeti letalo, ki je obiskovalce spet odpeljalo v Buenos Aires.

VA

Zbor Nove slovenske zaveze

23. maja je bil v Ljubljani redni občni zbor društva Nova slovenska zaveza. Predsednik dr. Tine Velikonja je v svojem nagovoru spomnil navzoče, da so se na ustanovnem zboru pred enim letom zbrali še kot neke vrste „zarotniki“ pa čeprav je že eno leto vladala Demosova vlada.

Pri včlanjevanju v NSZ jih spremljajo številne ovire, predvsem pa je še vedno čutil strah. Če je bil ta v preteklosti še upravičen, je danes vsekakor pretiran.

V poročilu je tajnik NSZ Stane Štrebenk o delu NSZ v preteklem letu dejal, da so si ob ustanovitvi društva člani postavili tri cilje: ohranjanje misli in načel protikomunističnega upora, objektivno ovrednotenje obeh strani v državljanski vojni in s tem priznanje protikomunističnega boja ter uveljavljanje interesov protikomunističnih borcev.

V preteklem letu se je vodstvo NSZ trudilo predvsem s pridobivanjem novih članov. Začeli so z organiziranjem območnih odborov NSZ, pri tem pa so nastale težave pri prevzemanju funkcij v območnih enotah. Prvi je prebil zid z organiziranjem Ajdovec z okolico, sledil pa je še Šentjernej.

S skofijo so se dosegli dogovoriti o postavljanju spominskih plošč, saj bo iskanje podatkov o umrlih ena glavnih nalog NSZ. Domobranec Ivan Kralj je v obširni razpravi zahteval obsodbo genocida, ko so partizani spomladi 1945 požgali in porušili

spet dobili domovinsko pravico, premoženja si skoraj ne upajo zahtevati, niti pokojnin, niti odškodnin za moralno in drugačno škodo. Po kakšni etiki presoiate take primere, ko si že krščansko odpuščanje izposojate za krivca premnogega, če ne kar vsega zla, ki se je nad slovenskim ljudstvom zgrnilo v dobi zadnjih petdesetih let.

Pa brez zamere!

S spoštovanjem, Vaša

Lija Kambič,
Bariloche (Argentina)

li Hinje in Žverče. Opozorjeno je bilo tudi, da bi bilo treba dopolniti Belo knjigo slovenskega protikomunističnega upora, ki je izšla leta 1985 v Ameriki in v kateri je naštetih več kot 13.000 žrtev komunistične revolucije, saj so npr. ob postavitvi spominske plošče v Šentvidu nad Ljubljano odkrili, da jih od 54 žrtev v Beli knjigi manjka kar 33. Nekaj farnih odborov pripravlja postavitev spominskih plošč še v tem letu. NSZ bo uveljavljala tudi pravice in interese, ki izhajajo iz udeležbe v državljanski vojni.

Pri NSZ deluje tudi komisija za socialne zadeve, ki je začela po Sloveniji evidentirati socialno stanje ljudi, ki jih je režim prizadel in zapostavljal. Solidarnostni sklad NSZ je že razdelil nekaj pomoči.

Za letošnje leto načrtujejo ustanavljanje in oblikovanje območnih odborov, sodelovanje pri postavljanju farnih spominskih plošč, uveljavljanje pravic in interesov, priprave in izdajo štirih številk glasila Zaveza, organiziranje spominske slovesnosti v Rogu, reševanje socialnih problemov, spremljanje priprav, predpisov, zakonov in drugih državnih aktov, sodelovanje z znanstvenimi organizacijami, raziskave pobojev, pravno zastopanje slovenskih izseljencev.

Vodstvo NSZ se je kar pet mesecev borilo, da so društvo uspeli registrirati (šele 21. oktobra lani), njihovo glasilo Zaveza pa je izšlo šele januarja letos (doslej so izdali štiri številke).

Društvo je lani skupaj z Družino organiziralo tudi spominsko mašo v Kočevskem Rogu, kakršna bo letos 5. julija.

Ivo Žajdela,
Slovenec“, 25. maja

POPRAVEK:

Prosim vas, da v prejšnji številki Svobodne Slovenije, pri članku o odličju, ki je bilo dano univ. prof. dr. Milanu Komarju berete pravilno: „...dr. Mirko Gogala“.

